

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת ויגש

וישב ויאחזו

פרשת ויגש, פרשת ירידתם של ישראל למצרים, מסתיימת בפסוק עם משמעות כפולה, ששמחה ועצב משמשים בו בערבוביה:

"וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ וַיִּרְבוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד" (בראשית מז, כז).

הפרשנים מתייחסים לכפילות שכפלה התורה – "בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן", ולמשמעות התוספת "וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ". על פי תרגום יונתן על הפסוק בני ישראל היושבים במצרים יצרו לעצמם מרכז קהילתי פורה בארץ גושן; הם בנו בתי מדרשות ומקומות כינוס ציבוריים ודאגו לחיי קהילה עשירים וענפים העונים על כל צרכי החברה, והם נאחזו באדמתה תוך טיפוח החקלאות המצרית:

"וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָנוּ לְהוֹן בְּתֵי מְדֻרָשִׁין וּפְלִטִין בְּאֶרֶץ דְּגִשָׁן וְאֶחְסִינוּ בָּהּ אַחְסָנַת חֶקְלִין וְכַרְמִין וְנִפְיָשׁוּ וְסִגְיָאוּ לְחֻדָּא" (ובתרגום חזר לעברית: "וישב ישראל בארץ מצרים ויבנו להם בתי מדרשות וארמונות בארץ גושן ויאחזו בה אחוזת שדות וכרמים ויפרו וירבו מאוד").

בני יעקב הפכו במצרים מרועי צאן לחקלאים, מה גדול הפרדוקס!

רועה הצאן עובר ממקום למקום בחיפוש אחר מרעה לצאנו ואינו משתקע במקום אחד. לעומת זאת החקלאי קשור לאדמתו. מה נורא הוא אפוא האסון – בעודם בארצם היו ישראל רועי צאן ולא נאחזו באדמתם, ודווקא במצרים, הארץ שאיננה ארצם, הם הפכו לחקלאים בעלי אדמה!

פסוק זה מבטא את יסודותיה של שנאת המצרים ליהודים, שלא רק שהביאו תרבות זרה לארץ לא להם אלא שהם מבקשים גם להפוך לאדוני הארץ. גלות ראשונה זו מבשרת את אשר יקרה בכל הגלויות שעתידות לבוא אחריה: כל ניסיון של עם ישראל להיאחז במקום לא לו יביא את אנשי המקום להקיא מתוכם את הגוף הזר שמנסה להתחבר אליהם.

פרשה זו אומנם מסתיימת בבשורה הקשה של הפיכת ארץ מצרים לארצם של היהודים, אך בה בעת טמונה בה תקווה גדולה: "וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד", וריבויים הגדול לא יאפשר לארץ מצרים לקלוט אותם אל תוכה ולאבד את זהותם.

שאול דוד בוצ'קו

